

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania N. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Wałbrzychu
o ubezpieczenie społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 14
maja 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 13 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 1862/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od N. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Wałbrzychu kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 19 sierpnia 2021 r., VII U 229/21 Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Jeleniej Górze zmienił decyzję z dnia 8 stycznia 2021 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Wałbrzychu w ten sposób, że ustalił, iż N. K. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej podlega

dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 14 marca 2018 r. do 31 marca 2018 r. oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 13 grudnia 2022 r., III AUa 1862/21 na skutek apelacji organu rentowego zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołanie i zasądził od wnioskodawczynie na rzecz strony pozwanej kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt I.) oraz zasądził od wnioskodawczynie na rzecz strony pozwanej 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt II.).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawczynie zarzuciła naruszenie: art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 233 § 1 k.p.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła oczywistą zasadnością skargi oraz koniecznością dokonania wykładni art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych z uwagi jego na zróżnicowaną wykładnię sądową.

Zdaniem skarżącej Sąd drugiej instancji błędnie zastosował wskazany przepis i przyjął, iż wskutek spóźnionego opłacenia składek za okres od 26 marca do 28 marca 2018 r., w okresie od 14 do 31 marca 2018 r. ubezpieczona nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w tym okresie, podczas gdy pokrycie różnicy w składkach społecznych, w tym składce chorobowej, stanowi skutek wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 26 czerwca 2020 r., VII Ua 5/20, i wcześniejsze uiszczenie różnicy nie było możliwe, a nadto iż uzasadnionym przypadkiem umożliwiającym wyrażenie zgody na opłacenie składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe po terminie nie jest konieczność uiszczenia różnicy w składkach społecznych, w tym składce chorobowej, spowodowana oddaleniem odwołania od decyzji ustalającej brak prawa do zasiłku opiekuńczego i zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, podczas gdy ubezpieczona nie miała obiektywnie możliwości opłacenia różnicy w składkach w dacie płatności składek za miesiąc marzec 2018 r.; ponadto, na indywidualnym rachunku składowym istniała nadpłata na dzień 31 stycznia 2018 r., a według wiedzy ubezpieczonej utrzymywała się ona na dzień 8 kwietnia 2018 r.

(kiedy zostały opłacone składki za miesiąc marzec 2018 r.), co pozwalałoby na pokrycie różnicy w składkach z istniejącej wówczas nadpłaty, a nie z wpłaty z dnia 2 września 2020 r. Dodatkowo skarżąca wskazała na dostrzegalne w wyroku Sądu drugiej instancji naruszenia przepisów postępowania w zakresie oceny zgromadzonych w sprawie dowodów.

Mając powyższe na uwadze skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu; zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz orzeczenie co do istoty sprawy tj. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania skarżącej w całości oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, a także o wstrzymanie wykonania postanowienia wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13 grudnia 2022 r., III AUa 1862/21 aż do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest Sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości

odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący ma obowiązek nie tylko określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości. Konieczne jest opisanie wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo że wykładnia dokonana przez sąd drugiej instancji jest sprzeczna z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124; z 24 października 2012 r., III CSK 18/12, LEX nr 1375408; z 4 kwietnia 2012 r., III SK 39/11, LEX nr 1170697, K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Wyd. 11, Warszawa 2022).

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej

postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W pierwszej kolejności trzeba zwrócić uwagę, że skarżący łączą oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z potrzebą wykładni oraz istnieniem zagadnienia prawnego, które wymaga rozstrzygnięcia. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (LEX nr 1408141), warto wskazać, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia lipca 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

W niniejszej sprawie skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona, ani też nie zachodzi potrzeba wykładni wskazywanego przez skarżącą przepisu.

Należy zwrócić uwagę, że poruszane przez skarżącą problemy zostały rozstrzygnięte w uchwale z 10 lutego 2022 r., III UZP 10/21 (LEX nr 3304179), w której Sąd Najwyższy wskazał jednoznacznie, że dobrowolne ubezpieczenie

chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność ustaje w przypadku opłacenia składki w terminie, ale w wysokości niższej niż należna (art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 z późn. zm., w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2022 r.).

Oznacza to, że wykładnia przyjęta przez Sąd drugiej instancji w niniejszej sprawie była prawidłowa, a także Sąd ten prawidłowo zastosował prawo materialne.

Strona skarżąca nie wykazała również, aby Sąd Apelacyjny w sposób rażący naruszył prawo materialne w zakresie wyrażenia zgody na uiszczenie składek po terminie. Z przedstawionych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wypowiedzi judykatury nie wynika, aby Sąd drugiej instancji miał obowiązek uznać, że w niniejszej sprawie zgoda taka powinna zostać udzielona.

Stanowisko przedstawione przez skarżących stanowi wyłącznie polemikę z oceną Sądu Apelacyjnego i jako taka, nie może przesądzać o oczywistości skargi kasacyjnej.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398 § 2 k.p.c. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]